

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Essi Ruotsalainen

Kuolinpesän pankkiasiat ennen ja jälkeen perun- kirjoituksen

Opinnäytetyö 2013

Tiivistelmä

Essi Ruotsalainen

Kuolinpesän pankkiasiat ennen ja jälkeen perunkirjoituksen,
43 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Opinnäytetyö 2013

Ohjaajat: lehtori Raili Toikka, Saimaan ammattikorkeakoulu,
henkilöstöpäällikkö Hanna Lajunen, Kiteen Seudun Osuuspankki

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on perehtyä kuolinpesän selvittämiseen paneutuen tarkemmin kuolinpesän pankkiasioihin. Tarkoituksena on ollut käydä läpi kuolinpesän hoitamiseen liittyvät lakiasiat sekä prosessi, jonka asiakas kohtaa tullessaan pankkiin selvittämään kuolinpesän pankki- ja raha-asioita.

Teoriaosa pohjautuu jo olemassa olevaan kirjalliseen sekä sähköiseen tietoon kuolinpesään liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä. Teoriaosuuden tarkoituksena on ollut johdattaa lukija aiheeseen ja tuoda esille asiat, joihin viitataan tutkimuksellisessa osassa ja jotka olennaisesti myös liittyvät opinnäytetyön tutkimukselliseen osaan.

Tutkimuksellinen osa sisältää kuolinpesän pankkiasioden selvitysprosessin vaiheet toimeksiantajan toimipisteellä. Tutkimuksen kohteena on ollut prosessin eteneminen vaiheittain sekä toimenpiteet pankissa asiakkaan kuoltua. Tutkimuksellisessa osassa on käsitelty sekä omaisten että pankin oikeuksia ja velvollisuuksia kuolinpesän pankkiasioden hoitamiseen.

Lopputuloksena sekä teoriaosa että tutkimuksellinen osa tiivistyvät pankin sisäiseksi muistilistaksi, joka on tarkoitettu päivittäispalvelutiimin jo olemassa olevan osaamisen tueksi haasteellisiin tilanteisiin. Pankkitoimihenkilön muistilista kuolinpesän pankkiasioden hoitamiseksi on muodostettu sen ajatuksen pohjalta, että kukin toimihenkilö pystyy hoitamaan kuolinpesän pankkiasiointiin liittyvät tehtävät yhdenmukaisella ja sujuvalla tavalla. Yhteenvetona opinnäytetyön sisällöstä on koottu pankin sisäiseen käyttöön myös ohjekansio, josta löytyy tarvittavat tiedot kuolinpesän pankkipalveluiden hoitamiseen ja järjestelyyn.

Asiasanat: kuolinpesä, perunkirjoitus, perinnönjako, kuolinpesän pankkiasiointi

Abstract

Essi Ruotsalainen

Bank Transactions Concerning Estate Assets Before and After the Estate Inventory, 43 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Corporate and Financial Law

Bachelor's Thesis 2013

Instructors: Ms Raili Toikka, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences; Ms Hanna Lajunen, Personnel Manager, Kiteen Seudun Osuuspankki

The purpose of this study was to clarify the bank transactions of concerning estates. The objective was to scrutinize the process of bank transactions and the legal matters involved in settling an estate. Another aim of this study was to create a list of instructions for the estate-related bank transactions and read up on the legal matters involved in estates. The instruction manual functions as a checklist for the bank officers. The study was commissioned by Kiteen Seudun Osuuspankki.

The thesis is divided into two parts, theory part and empirical part. Materials for the theory part were collected from articles in the Internet and legal literature. Information for the empirical part was gathered both from website and internal database of Osuuspankki and partly by discussing with the lawyer of the bank. In the theory there is a more detailed description of the legal matters, and its function is to introduce the reader to the topic.

The final result of this study was a checklist and instruction folder for the bank officers. The function of the checklist and folder is both help to remember all the essential items in challenging situations and help to find the information fast and easily. The data is based on Osuuspankki's internal database.

Keywords: estate, estate inventory, distribution of estate, bank transactions concerning estates

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Opinnäytetyön aihe ja keskeiset tavoitteet	7
2.1 Aihe	7
2.2 Aihevalinnan perustelut	7
2.3 Keskeiset tavoitteet	7
3 Tutkimusmenetelmät.....	8
3.1 Haastattelu	8
3.2 Kirjat, lehdet ja oppaat.....	8
3.3 Sähköiset lähteet.....	8
4 Kuolinpesän muodostuminen ja osakkaat.....	9
4.1 Kuolinpesän muodostuminen ja osakkaat sukulaisuuden perusteella.....	9
4.2 Lesken asema kuolinpesän osakkaana.....	10
5 Kuolinpesän hallinto.....	11
6 Testamentti	12
6.1 Testamentin laatiminen	12
6.2 Testamentin merkitys ja tiedoksianto	13
6.3 Lakiosan vaatiminen.....	13
6.4 Testamentin lainvoimaisuus	14
7 Pesänselvitys	15
7.1 Pesän selvitykseen sisältyvät tehtävät	15
7.2 Velat ja ylivelkaisuus	15
8 Perunkirjoitus	16
8.1 Perunkirjoituksen merkitys.....	16
8.2 Perunkirjoituksen toimittaminen.....	17
8.3 Toimet ennen perunkirjoitusta	18
8.3.1 Perukirjan yleisrakenne.....	18
8.3.2 Perittävän tiedot perukirjassa.....	18
8.3.3 Omaisuuden arviointi perukirjassa	19
9 Perinnönjako	20
9.1 Perinnönjaon merkitys	20
9.2 Kaksi tapaa jakaa perintö	20
9.3. Ositus ja omaisuuden erottelu	21
9.3.1 Yhteisen omaisuuden jakaminen	22
9.3.2 Tasinko	23
9.4 Perinnönjaon moittiminen ja lainvoimaisuus.....	23
10 Kuolinpesän verotus	24
11 Perintöverotus.....	25
11.1 Perukirjan merkitys perintöverotuksessa	25
11.2 Pesän osakkaiden verovastuu ja perintöveron määräytyminen.....	26
11.4 Veroluokat ja veroasteikko	26
11.5 Veronmaksun lykkääminen ja verovapautus	29
12 Kuolinpesän pankkiasioiden hoitaminen	30
12.1 Kuolinpesän pankkiasioiden hoitaminen prosessina	30
12.2 Asiakastiedot ja tieto asiakkaan kuolemasta	30
12.3 Toimenpiteet pankissa asiakkaan kuoleman jälkeen.....	31
12.4 Asiakkuusilmoitus	31
12.5 Jäsenyys ja Op-bonukset	33

13 Asiointi pankissa	33
13.1 Pankkiasiointiin tarvittavat asiakirjat	33
13.2 Omaisten oikeudet ja velvollisuudet kuolinpesän varallisuuteen	34
13.3 Lainat, takaukset ja panttaukset	35
13.4 Vainajan pankkitilin käyttö ennen ja jälkeen perunkirjoituksen	36
13.5 Kuolinpesän uudet palvelusopimukset	37
13.6 Perunkirjoitus ja perinnönjako pankissa	38
14 Yhteenveto ja pohdinta	39
Taulukot	40
Lähteet	41

Liitteet

- Liite 1 Pankkitoimihenkilön muistilista kuolinpesän pankkiasioden hoitamiseksi, pankin sisäiseen käyttöön

Lyhenteet

PK = Perintökaari

1 Johdanto

Tässä työssä kuolinpesää ja sen hoitoon liittyviä asioita käsitellään prosessina, jossa osapuolina ovat palveluntarjoaja ja kuolinpesän hoitoon apua tarvitseva asiakas. Työssä paneudutaan nimenomaan kuolinpesän pankki- ja raha-asioiden hoitamiseen niin, että kokonaiskuva kuolinpesän pankkiasioiden hoitamisesta olisi selvä ja johdonmukainen.

Usein kuolinpesän osakkaat huomaavat, että kuolinpesän pankki – ja raha-asioiden selvittäminen voi olla hankalaa ja monimutkaista, jolloin ulkopuolinen apu on tarpeellista ja osaltaan myös välttämätöntä. Ammatillaisen apu asiakkaan oman selvitystyön lisäksi edesauttaa prosessin läpiviemisessä. Virheiden välttämisen ja turhan työn kannalta olennaista on ensin selvittää, kuinka kussakin tilanteessa tulisi menetellä.

Teoriaosuudessa käsitellään kuolinpesään liittyviä juridisia kysymyksiä, kuten kuka on kuolinpesän osakas, millainen perimysjärjestys on ja mikä merkitys perunkirjoituksella on. Teoriaosuudessa paneudutaan perintökaareen, erityisesti luvuissa 1–3, 7, 9–14, 18–20 ja 23, sekä muihin tärkeisiin oikeudellisiin kysymyksiin kuolinpesän hoidossa. Teoriaosuudessa käsitellään pintapuolisesti pääkohdat myös perintöverotuksesta.

Empiriaosa tutkii kuolinpesän pankkiasioiden hoitoon liittyvää prosessia alkaen vainajan kuolemasta ja päättyen perinnönjakoon. Empiriaosassa perehdytään siihen, kuinka kuolinpesän pankkiasioiden selvitysprosessi etenee sekä pankin että asiakkaan näkökulmasta. Tarkoituksena on myös selvittää, mitkä ovat omaisten velvollisuudet ja mitä puolestaan kuuluu pankin velvollisuuksiin prosessin läpiviemiseksi.

Teoria- sekä empiriaosan yhteenvedon tuloksena on pankin sisäinen muistilista, joka paneutuu kuolinpesän pankkiasioiden hoitoon niin, että prosessi olisi mahdollisimman selkeä ja toimiva sekä pankin että asiakkaan kannalta. Muistilista sisältää pääkohdat kuolinpesän pankkiasioiden hoitamisesta sekä tiedot siitä, mistä toimihenkilö voi etsiä tietoa haasteellisessa tilanteessa. Muistilistan lisäksi yhteenvetona opinnäytetyöstä kootaan pankin sisäiseen käyttöön tarkoitettu

kansio, jossa on tiedonhakupolut sekä olennainen tieto tulostettuna prosessin läpiviemiseksi.

2 Opinnäytetyön aihe ja keskeiset tavoitteet

2.1 Aihe

Opinnäytetyö käsittelee kuolinpesää ja kuolinpesän selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä alkaen siitä, kun henkilö kuolee ja hänen jäämistöään aletaan selvittää. Liitteenä oleva pankkitoimihenkilön muistilista sisältää ohjeen pankin henkilökunnalle, kuinka kuolinpesäasiakkaan pankkiasioita lähdetään hoitamaan niin, että selvitysprosessi etenee sujuvasti ja johdonmukaisesti sekä pankin että asiakkaan näkökulmasta.

2.2 Aihevalinnan perustelut

Aihevalinnalle on useita perusteluita, kuten se, että aihe on mielenkiintoinen ja se liittyy yhtenä aihealueena tradenomin tutkintoon. Aiheeseen perehtymisestä ja toimintaohjeen teon myötä tulevasta osaamisesta on hyötyä myös tulevaisuudessa sekä työssä että työn ulkopuolella.

Opinnäytetyön toimeksiantajan puolelta perusteena työlle on se, että kuolinpesätapausten käsittelyä pidetään hankalana, jolloin muistilistaa apuna käyttäen kuka tahansa toimihenkilö pystyisi ohjaamaan asiakasta prosessissa.

Toimeksiantaja hakee muistilistalta nimenomaan sitä, että kaikki asiakaspalvelijat hoitaisivat kuolinpesäasiakkaan yhdenmukaisella ja sujuvalla tavalla, jolloin asiakaskin pitäisi palvelua miellyttävänä ja selkeänä kokonaisuutena. Toimeksiantaja hakee muistilistalta ja sen käyttöönotolta myös sitä, että asiakas saa ja kokee saaneensa ylivertaista palvelua nimenomaan toimeksiantajan toimipisteellä muihin saman alan toimijoihin nähden.

2.3 Keskeiset tavoitteet

Tavoitteena on luoda muistilista nimenomaan pankin henkilökunnalle, kuinka kuolinpesän asioita aletaan hoitaa ja miten prosessi etenee vaihevaiheelta. Tar-

koituksena on, että muistilista toimii jo olemassa olevan osaamisen ja ohjeistuksen tukena sekä apuvälineenä tilanteissa, joita pidetään haasteellisina.

Tavoitteena on selventää esimerkiksi se, mitä asioita asiakkaan ja mitä asioita pankin tulee ottaa huomioon, mitä asiakirjoja asiakkaan tulee toimittaa pankille ja mistä tarvittavat asiakirjat voi saada. Lisäksi muistilistassa mainitaan, mitä kuolinpesän hoitoon liittyviä palveluita pankki tarjoaa asiakkaalle. Tavoitteena on myös se, että muistilista palvelee sekä pankkia että asiakasta niin, että koko prosessi saadaan toimivaksi kokonaisuudeksi.

3 Tutkimusmenetelmät

Tässä opinnäytetyössä on käytetty kolmea eri tutkimusmenetelmää: suullista haastattelua, kirjallisuutta sekä Internetiä. Tutkimusmenetelmät on pyritty valitsemaan niin, että niiden avulla kerätty tieto olisi luotettavaa sekä ajantasaista.

3.1 Haastattelu

Yhtenä tutkimusmenetelmänä aineiston keräämiseksi on haastattelu. Tutkimukseen on haastateltu alan ammattilaisia, pankkilakimiestä, notariaattipalveluiden asiantuntijaa sekä päivittäispalveluissa työskenteleviä henkilöitä. Tarkoituksena on selvittää yhdessä heidän kanssaan, mistä kuolinpesän selvitysprosessi alkaa ja mihin se päättyy. Tarkoituksena on myös käydä läpi, mitä toimenpiteitä prosessi sisältää alkaen ensimmäisestä asiakaskohtaamisesta pankissa ja päättyen perunkirjoitukseen ja mahdolliseen perinnönjakoon.

3.2 Kirjat, lehdet ja oppaat

Opinnäytetyössä hyödynnetään ammattilehtiä Internet-versioina sekä aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Kirjallista tietoa opinnäytetyötä varten on myös toimiksiantajan omissa esiteoppaissa. Opinnäytetyön teoriaosuus perustuu pääosin kirjojen, lehtien ja oppaiden sekä Internet-lähteiden tietoihin.

3.3 Sähköiset lähteet

Sähköisinä lähteinä työssä hyödynnetään Internetiä, esimerkiksi laki24.fi-sivustoa, Finlex.fi-sivustoa, maistraatin ja verohallinnon sivustoja sekä la-

kiopas.com–sivustoa. Sähköisinä lähteinä toimivat myös Osuuspankin omat verkkosivut eli op.fi – sivusto sekä Osuuspankin sisäinen tietopankki Opinet.

4 Kuolinpesän muodostuminen ja osakkaat

Jokaisen vainajan jälkeen jää kuolinpesä, joka kokonaisuudessaan muodostuu kaikesta siitä, mitä henkilöltä jää kuoleman jälkeen. Tässä luvussa käsitellään kuolinpesän muodostumista sekä henkilöitä, jotka ovat osallisina kuolinpesään ja siihen kuuluvaan omaisuuteen.

4.1 Kuolinpesän muodostuminen ja osakkaat sukulaisuuden perusteella

Henkilön kuollessa hänen tilalleen tulee kuolinpesä, joka on olemassa kuoleman ja perinnön jaon toimittamisen välisen ajan. Kuolinpesästä käytetään usein myös nimitystä perikunta. Kuolinpesän tai toisin sanoen perikunnan omaisuuteen kuuluu kaikki vainajan varallisuus sekä velat ja vastuut. (Koponen 2012, 11.)

Henkilön kuollessa perinnönsaajasta tulee kuolinpesän osakas. Sukulaisten oikeuden perintöön määrää perintökaari, jossa sukulaiset jaetaan perillisryhmiin. Samaan perillisryhmään kuuluvat perilliset saavat kukin yhtä suuren osuuden perinnöstä. (Suomen lakiopas 2013b.)

Perillisryhmiä kutsutaan parenteeteiksi, joita on yhteensä kolme. Ensimmäiseen parenteeliin kuuluvat rintaperilliset, joille perintö ensisijaisesti kuuluu. Rintaperillisiä ovat vainajan lapset ja lapsenlapset sekä tästä suoraan alenevassa polvessa tulevat sukulaiset. Tapauksissa, joissa vainajan lapsi on kuollut, kuolleen lapsen mahdolliset rintaperilliset jakavat hänen osuutensa. Jos vainajalla ei ole lapsia, leski perii ensin kuolleen. Leski on kuolinpesässä osakkaan asemassa, vaikka puolisoilla olisi molemminpuolinen avioehtosopimus, jos hän on yleistes-tamentin saaja tai perillinen suoraan niin, että puolisoilla ei ole lapsia. (Koponen 2012,11.)

Toiseen parenteeliin kuuluvat vanhemmat, jotka ovat rintaperillisten jälkeen seuraavana perimysjärjestyksessä. Vanhemmat siis perivät vainajan, mikäli vainajalla ei ole lapsia, aviopuolisoa tai rekisteröityä kumppania. Kumpikin van-

hempi saa puolet perinnöstä. Jos toinen perittävän vanhemmista on kuollut, menee hänen osuutensa tasan hänen lapsilleen jaettavaksi eli perittävän sisarukset perivät. Sisarusten lapset taas perivät, mikäli perinnönjättäjän sisarukset ovat kuolleet. Myös perittävän veli- ja sisarpuolilla on yhtäläinen oikeus perintöön kuin biologisilla sisaruksilla. (Tyynelä 2011.)

Kolmanteen parenteeliin kuuluvat isovanhemmat. Mikäli perinnönjättäjällä ei ole elossa olevia vanhempia, sisaruksia tai puolisisaruksia tai näiden jälkeläisiä, kuuluu perintö isovanhemmille. Jos isovanhemmat tai toinen heistä on kuollut, menee perintö isovanhempien lapsille eli perinnönjättäjän tädeille, sedille ja enoille. Lain mukaan serkut eivät enää peri eli tätien, setien ja enojen lapset eivät tule enää heidän sijaansa perimysjärjestyksessä. (Koponen 2012, 11–12.)

Jos perinnönjättäjällä ei ole elossa olevia perintöön oikeutettuja sukulaisia, eikä perinnönjättäjä ole tehnyt testamenttia, valtio perii vainajan omaisuuden. Tällöin valtiokonttori hoitaa ja hallinnoi kuolinpesää. Valtio voi myös hakemuksesta luovuttaa perinnön esimerkiksi vainajan asuinkunnalle tai muulle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle. (Aarnio & Kangas 2009, 192–193, 204–205.)

4.2 Lesken asema kuolinpesän osakkaana

Vainajan puoliso, leski, voi saada kuolinpesän osakkuuden kolmella eri perusteella. Jos puolisoilla ei ole ollut lapsia, leski perii ensiksi kuolleen. Leski on voinut saada myös yleistestamentin, jolloin hänestä tulee kuolinpesän osakas tai jos puolisoilla on avio-oikeus toistensa omaisuuteen. (Koponen 2012, 13.)

Leskellä on oikeus hallita kuolinpesää yhdessä muiden pesän osakkaiden kanssa ositukseen asti. Lain mukaan puoliso on aina kutsuttava perunkirjoitukseen, vaikkei hän olisikaan kuolinpesän osakas (Koponen 2012, 14). Kun lesken ja kuolleen puolison välillä suoritetaan perukirjaan perustuva omaisuuden ositus, ei leski ole enää kuolinpesän osakas osituksen jälkeen.

Eloonjäänyt puoliso ei siis peri kuollutta, mikäli heillä oli toisen kuollessa yhteinen lapsi tai kuolleella oli lapsi aiemmasta avioliitosta tai avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi, jolla on perintöoikeus. Puoliso voi syrjäyttää lesken oikeuden perintöön testamentilla. Perintöoikeus kumoutuu myös silloin kun puolisoiden

välillä on vireillä avioero tai avioeroa edeltävä harkinta-aika. Perintöoikeus palautuu, jos avoerohakemus raukeaa, niin ettei lopullista eroa synny. (Koponen 2012, 14.)

5 Kuolinpesän hallinto

Kuolinpesän hallinnosta vastaavat kuolinpesän osakkaat yhdessä, ellei testamentissa toisin määrätä. Mikäli kuolinpesä on osakkaiden yhteishallinnossa, päätökset pesän omaisuudesta tulee tehdä yksimielisesti. (Koponen 2012, 18). Suositeltavaa on, että osakkaat tekevät erimielisyyksien välttämiseksi keskinäisen sopimuksen jakamattoman kuolinpesän hallinnosta. Sopimuksessa osakkaat voivat vapaasti määrittellä, kuinka kauan pesä pidetään jakamattomana ja miten kuolinpesän hallinto sinä aikana järjestetään. Yhteishallintoa koskeva sopimus voi käsittää koko jäämistön tai vain osan siitä. Mikäli sopimuksessa ei ole erillistä mainintaa siitä, että sopimus käsittää vain osan jäämistöstä, käsittää sopimus kaikki kuolinpesään kuuluvan omaisuuden. (Aarnio & Kangas 2009, 440, 453.)

Osakkaat voivat keskenään sopia valtuutuksesta, jolla yksi kuolinpesän osakkaista tai joku ulkopuolinen saa valtuudet pesän hoitamiseen. Jokaiselta osakkaalta tulee olla valtakirja, jossa hän suostuu antamaan valtuutuksen tietylle henkilölle. Osakkaat voivat sopia myös siitä, että pesä jätetään jakamatta joko toistaiseksi tai määräajaksi. (Koponen 2012, 18.)

Kuolinpesän osakas voi irtisanoa toistaiseksi tehdyn sopimuksen jakamattomasta pesästä kolmen kuukauden kuluttua. Määräaikaista sopimusta ei pääsääntöisesti voi irtisanoa ennen sopimuskauden loppua. Osakkaan kuolema tai lesken uusi avioliitto voivat kuitenkin antaa oikeuden irtisanoa sopimusjakamattomasta pesästä päättyväksi kolmen kuukauden kuluttua. (Koponen 2012, 18–19.)

Erimielisyyksien välttämiseksi ja pesän selvittämisen avuksi osakkaat voivat hakea pesänselvittäjää. Hakemus pesänselvittäjän määräämiseksi toimitetaan vainajan kotipaikkakunnan käräjäoikeudelle. Kun pesänselvittäjä on saanut määräyksen ryhtyä hoitamaan kuolinpesän asioita, on pesänselvittäjällä oikeus

ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimiin pesän selvittämiseksi. Määräyksen tultua voimaan pesänselvittäjä edustaa pesää ja huolehtii esimerkiksi kaikista vainajan pankki- ja raha-asioista. Mikäli pesä on ylivelkainen, on pesänselvittäjän käyttäminen suositeltavaa pesän velkojen selvittämistä ja järjestämistä varten. (Koponen 2012, 18–19.)

6 Testamentti

Testamentti on oikeustoimi kuolemanvaralta, jonka kuka tahansa täysi-ikäinen oikeustoimikelpoinen henkilö voi eläessään tehdä. Testamentin avulla henkilö voi osittain vaikuttaa siihen, miten hänen omaisuutensa jakautuu hänen kuolemansa jälkeen.

6.1 Testamentin laatiminen

Testamentti on määrämuotoinen asiakirja, jossa testamentin tekijä määrää omaisuudestaan ja sen käytöstä kuolemansa jälkeen. Testamentilla voi muuttaa perimysjärjestystä esimerkiksi testamenttaamalla tietty omaisuus suoraan lastenlapsille. Jotta testamentti on pätevä, täytyy testamenttia tehdessä huomioida tietyt suoraan laista tulevat muotomääräykset. (Testamentti 2013.)

Yleisimmät testamentit ovat yleistestamentti, erityistestamentti, keskinäinen testamentti ja omistusoikeustestamentti. Testamentilla voi näiden lisäksi määrätä esimerkiksi hallintaoikeudesta, jolloin testamentin saaja saa hallita ja käyttää vainajan testamentissa määräämää omaisuutta ja ottaa siitä saadun mahdollinen tuoton, mutta ei myydä tai muuten luovuttaa sitä. Useimmiten juuri puolisoitten keskinäiset testamentit ovat hallintaoikeustestamenteja. Verotuksen kannalta hallintaoikeustestamentin antamisella on merkitystä, sillä leskelle ei koidu perintöveroa maksettavaksi hallintaoikeudesta. (Puronen 2008a, 85–86.)

Testamentin pätevyydelle muotovaatimusten lisäksi on muitakin edellytyksiä, kuten se, että testamentin tekijän tulee olla 18 vuotta täyttänyt. Nuorempikin henkilö voi tehdä testamentin, mikäli hän on tai on ollut naimisissa, sillä käytännölliset syyt vaativat, että puolisoilla on oikeus tehdä keskinäinen testamentti. Poikkeuksena täysi-ikäisyydestä on myös se, että 15 vuotta täyttänyt saa tehdä

testamentin itse omalla työllään ansaitsemastaan omaisuudesta. (Norri 2010, 104.)

Testamentin tekijän tulee itse omakätisesti allekirjoittaa tekemänsä testamentti ja hankkia kaksi esteetöntä henkilöä todistamaan testamentti. Omakätisestä allekirjoituksesta voidaan sairauden tai muun pakottavan syyn vuoksi tehdä poikkeuksia. Testamentin todistajan tulee olla 15 vuotta täyttänyt ja esteetön eli hän ei voi olla testamentin tekijän puoliso, lähisukulainen tai vajaavaltainen. (Norri 2010, 126.)

6.2 Testamentin merkitys ja tiedoksianto

Testamentti on asiakirja, jolla henkilö voi määrätä omaisuutensa jakautumisesta kuoleman jälkeen. Usein testamentti tehdään silloin, kun halutaan muuttaa perimysjärjestystä tai halutaan saattaa jokin tietty osa tai yksittäinen tavara tietyn henkilön haltuun. Esimerkiksi avopuoliso ei peri ilman testamenttia mitään. Testamentilla voidaan vaikuttaa myös perintöverotukseen.

Testamentin saajan on annettava testamentti tiedoksi vainajan perillisille, minkä jälkeen perilliset voivat kyseenalaistaa testamentin pätevyyden eli moittia testamenttia. Moitekanne käräjäoikeudessa on tehtävä kuuden kuukauden kuluttua tiedoksisaannista. Moitekanteen perusteena voi olla esimerkiksi muotovirhe tai tekijän oikeustoimikelvottomuus. (Tyynelä 2011.)

Testamentin saaja ei siis saa testamentattua omaisuutta tai oikeutta itselleen ennen kuin testamentin pätevyys on selvitetty. Tiedoksi antamiselle ei ole säädettyä määräaikaa, mutta sen tulee tapahtua todisteellisesti esimerkiksi kirjallisella testamentin tiedoksisaantitodistuksella. Pelkkä merkintä testamentista perukirjassa ei täytä vaatimuksia todisteellisesta tiedoksiannosta. Jokaisen perillisen on saatava oikeaksi todistettu jäljennös testamentista. (Koponen 2012, 35–36.)

6.3 Lakiosan vaatiminen

Perintökaaren luku 7 käsittelee perinnön lakiosaa, johon rintaperillisellä sekä ottolapsella tai heidän jälkeläisellään on oikeus. Rintaperillisellä on siis aina oikeus saada osansa perinnöstä lakiosasta säädetyin lain nojalla, vaikka testa-

mentin tekijä olisi testamentannut koko omaisuutensa jollekulle muulle. (Lainsäädäntö, PK 7:1 & 2.)

Kuolinpesä jakautuu kahteen osaan, mikäli vainajalla on lapsia: vapaaosaan ja lakiosaan. Molemmat osat ovat keskenään samansuuruisia eli käytännössä lakiosa käsittää puolet kuolinpesän omaisuuden arvosta ja vapaaosa toisen puolikkaan. Esimerkiksi 100 000 euron arvoisesta kuolinpesästä 50 000 euroa kuuluu lakiosana jaettavaksi perittävän rintaperillisille. Mikäli perinnönjättäjä on määrännyt testamentissa sivullisille enemmän kuin 50 000, loukkaa ylimenevä osa rintaperillisten oikeutta lakiosaan. (Norri 2010, 398.)

Perillisen tulee vaatia lakiosaansa, mikäli hän haluaa käyttää oikeutensa lakiosaan. Lakiosaa loukkaava testamentti voi jäädä voimaan, mikäli lakiosaan oikeutettu perillinen ei vaadi määrääjän kuluessa lakiosaansa. Lakiosaa on vaadittava kuuden kuukauden kuluttua testamentin tiedoksi saannista. (Norri 2010, 398.)

6.4 Testamentin lainvoimaisuus

Testamentti tulee lainvoimaiseksi, kun kuuden kuukauden mittainen moiteaika on kulunut tai jo aikaisemmin, mikäli perilliset hyväksyvät testamentin ja sitoutuvat olemaan moittimatta sitä. Testamentin tultua lainvoimaiseksi testamentin saaja voi määrätä testamentilla saadusta omaisuudesta. Testamentin saajalla ei kuitenkaan ole täyttä määräämisvaltaa testamentattuun omaisuuteen, jos testamentti loukkaa rintaperillisen oikeutta lakiosaan tapauksissa, joissa rintaperillinen on vaatinut lakiosaansa itselleen. (Koponen 2012, 35.)

Testamentin lainvoimaisuuden varmistamiseksi tiedoksiannoista on oltava tiedoksisaantitodistus sekä merkintä todistuksessa, että perillinen on hyväksynyt testamentin. Kun kuuden kuukauden moiteaika on kulunut, käräjäoikeus antaa lainvoimaisuustodistuksen testamentille. (Tyynelä 2011.)

7 Pesänselvitys

Arkikielessä pesänselvityksellä tarkoitetaan kaikkia sellaisia toimenpiteitä, jotka edesauttavat jäämistön saattamista jakokuntoon. Pesänselvitysvelvollisuus kuuluu ensisijaisesti leskelle, yleistestamentin saajalle tai vainajan lapsille.

7.1 Pesän selvitykseen sisältyvät tehtävät

Kuhunkin pesään kohdistuvat pesänselvitystoimet vaihtelevat sen mukaan, millaista omaisuutta pesällä on, mitkä ovat velvoitteet sekä siitä, ketkä kuuluvat pesän osakkaiksi. Kaikissa kuolinpesissä on kuitenkin tehtävä kuolinpesän haltuunotto, sillä se on lakisääteinen velvollisuus. Haltuunottajan velvollisuus on huolehtia perittävän omaisuuden hoidosta ja siitä, että pesän omaisuus on turvattu. (Aarnio & Kangas 2009, 217.)

Haltuunoton jälkeen, kun kuolinpesän osakkaat ovat päättäneet yhteishallinnosta tai pesänselvittäjän hankkimisesta, alkaa perunkirjoituksen valmistelu ja sen toimittaminen. Sen jälkeen osakkaat yleensä päättävät, jätetäänkö kuolinpesä jakamatta vai suoritetaan perinnönjako.

7.2 Velat ja ylivelkaisuus

Perunkirjoituksessa laadittava perukirja toimii omaisuusluettelona, jossa on listattuna vainajan omaisuus sekä velat. Vainajan velkoihin luetaan paitsi varsinaiset velat, myös kaikki pesänselvitykseen, hautaamiseen ja perunkirjoitukseen liittyvät kulut. (Norri 2010, 416.)

Perintökaaren 21 luvun ensimmäisessä pykälässä säädetään vainajan velkojen maksusta pesän varoista ennen perinnönjakoa. Joskus pesän omaisuutta joudutaan muuttamaan rahaksi, jotta kaikki velat saadaan maksetuksi. Vainajan velka on myös mahdollista siirtää perillisen nimiin, jolloin perillinen on vastuussa velasta ja kuolinpesä näin ollen vapautuu velkavastuusta. (Lainsäädäntö, PK 21:1; Norri 2010, 416.)

Mikäli pesän varat eivät riitä velkojen maksuun, syntyy ylivelkaisuustilanne. Perintökaaren 21 luvun toisessa pykälässä kuitenkin säädetään siitä, ettei osakas ole henkilökohtaisesti vastuussa vainajan veloista, mikäli hän toimittaa perunkir-

joituksen laissa säädetyssä määräajassa. Perunkirjoituksen laiminlyönti niin, että se aiheuttaa vahinkoa velkojille tai olennaisten tietojen panttaaminen saatavat aiheuttaa osakkaalle henkilökohtaisen vastuun vainajan veloista. (Lainsäädäntö, PK 21:2; Norri 2010, 416–417.)

8 Perunkirjoitus

Perunkirjoituksesta säädetään perintökaassa, jolloin perunkirjoitus on toimitettava jokaisen Suomessa kuolleen luonnollisen henkilön jälkeen. Perukirjasta selviää esimerkiksi kuolinpesän tila omaisuuden ja velkojen osalta.

8.1 Perunkirjoituksen merkitys

Perunkirjoituksen tarkoituksena on luetteloida vainajan omaisuus eli varat ja velat mahdollista perinnönjakoa varten, eli toisin sanoen laatia perukirja. Omaisuuden selvittämisen lisäksi perukirja toimii ennen kaikkia perintöveroilmoituksena, jonka perusteella perintövero määräytyy (Norri 2010, 327). Perukirjan pohjalta verotoimisto tekee esimerkiksi laskennallisen osituksen lesken ja kuolleen puolison välillä perintöverotuksen toimittamiseksi.

Perukirja sisältää omaisuusluettelon lisäksi osakasluettelon sekä luettelon niistä henkilöistä, joilla on oikeus saada jotakin pesästä esimerkiksi erityisjälkisäädöksen nojalla. Erityisjälkisäädös eli legaatti on testamentti, jolla vainaja haluaa määrätä tietyn omaisuuserän, joka voi olla esimerkiksi rahaa, kiinteistö tai jokin tietty esine, tietylle henkilölle. (Laki24.fi 2012.)

Perukirjaan tulee liittää myös kaikki muut tärkeät asiakirjat, kuten testamentti, avioehtosopimus, lahjakirjat sekä lainhuutotodistukset kiinteistöistä. Lisäksi perukirjasta tulee ilmetä vainajan antamat ennakkoperinnöt sekä kolme vuotta ennen kuolemaa perillisille tai testamentin saajille annetut lahjat. Perukirjaan tulee merkintä myös siitä, jos joku osakkaista on luopunut perinnöstään. Perinnöstä on mahdollista luopua myös perunkirjoituksen jälkeen, mikäli osakas ei ole ryhtynyt kuolinpesään eli osakas ei ole ryhtynyt sellaisiin toimiin, että osakkaan katsottaisi ottaneen perintö vastaan. Perinnöstä täytyy luopua kokonaisuudes-

saan, kun taas testamentilla saadusta omaisuudesta voi luopua osittainkin. Perinnöstä luopuminen tulee tehdä kirjallisesti. (Aarnio & Kangas 2009, 711–715.)

8.2 Perunkirjoituksen toimittaminen

Perintökaaren 20 luvun 1 §:n mukaan perunkirjoitus on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa henkilön kuolemasta, ellei ole erityistä syytä määräajan pidentämiseksi (Lainsäädäntö, PK 20:1). Perunkirjoitus on toimitettava jokaisen vainajan jälkeen riippumatta vainajan iästä tai varallisuudesta. Perukirja on siis laadittava, vaikka pesällä ei olisi omaisuutta eikä velkaa. (Norri 2010, 327.)

Perunkirjoitusvelvollisen on päätettävä perunkirjoituksen paikka sekä aika ja valittava perunkirjoitusta varten kaksi uskottua miestä. Allekirjoittamalla perukirjan uskotut miehet todistavat perukirjassa annetut tiedot oikeiksi. Perunkirjoitusvelvollisen on myös huolehdittava asianosaisten kutsumisesta perunkirjoitukseen ja ilmoitettava pesä perunkirjoituksessa. (Norri 2010, 329.)

Perunkirjoitusvelvollisia henkilöitä useimmiten ovat esimerkiksi leski, vainajan lapsi tai lähin sukulainen, vainajan holhooja, pesänselvittäjä tai testamentin saanut henkilö. Pääperiaatteena on se, että perunkirjoituksen suorittaa se henkilö, joka hallitsee pesää ja tietää pesän tilanteen parhaiten. (Norri 2010, 329–330.)

Varsinaisen perunkirjoituksen jälkeen voidaan toimittaa myös täydennysperunkirjoitus, jos ilmenee, että pesään kuuluu tai sinne tulee aiemmin huomioimattomia varoja tai velkoja. Tällaisia voivat olla esimerkiksi vainajan saama arpajaisvoitto tai vainajan huomioimatta jäänyt velka. Täydennysperunkirjoitus tulee suorittaa myös silloin, jos vainajan kaikkia pankkitilivaroja esimerkiksi eri pankeissa ei ole huomioitu varsinaisessa perunkirjoituksessa. Täydennysperunkirjoitus on mahdollista toimittaa, vaikka varsinaisesta perunkirjoituksesta olisi kulunut useita vuosia. Täydennysperunkirjoitus on kuitenkin toimitettava yhden kuukauden määräajassa siitä, kun varat tai velat tulivat ilmi. (Aarnio & Kangas 2009, 261–263.)

8.3 Toimet ennen perunkirjoitusta

Perunkirjoitusvelvollisen valittua kaksi uskottua miestä perunkirjoitukseen tulee heidän yhdessä sopia perunkirjoituksen aika ja paikka. Kutsut perunkirjoitukseen tulee toimittaa asianosaisille todisteellisesti ja hyvissä ajoin ennen perunkirjoitusta. (Norri 2010, 332.)

Ennen perunkirjoitusta on myös koottava kaikki perunkirjoituksessa tarvittavat asiakirjat, kuten sukuselvitys vainajasta, vainajan ja puolison lainhuudot, jäljennökset asunto-osakekirjoista, testamentti, avioehtosopimus, saldotodistukset rahavaroista ja veloista sekä vainajan että lesken osalta, jäljennös viimeisimmästä veroilmoituksesta sekä kuitit kaikista vainajaan kohdistuneista laskuista, kuten hautaamiskuluista, sairaalamaksuista ja veloista ruokakauppaan. (Norri 2010, 332–333.)

8.3.1 Perukirjan yleisrakenne

Perukirjan yleisrakenne koostuu kolmesta osasta: johdannosta, ilmoitusosioista ja vakuutusosioista. Näiden osien kokonaisuus muodostaa luotettavan ja oikeaksi todistetun perukirjan. Johdantoon merkitään perunkirjoituksen aika ja paikka, tiedot vainajasta sekä uskotuista miehistä, osakastiedot sekä kaikki perunkirjoituksessa tarvittavat asiakirjat. Ilmoitusosio koostuu pesän ilmoittajan antamista varallisuustiedoista pesän omaisuudesta. Kolmas osa on vakuutusosio, jossa pesänilmoittaja vakuuttaa, että pesän varallisuus on ilmoitettu oikein eikä tietoja ole tahallisesti jätetty ilmoittamatta. Lisäksi vakuutusosiossa uskotut miehet vakuuttavat, että pesän varallisuus on arvioitu ja merkitty oikein (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 102). Hyvän perunkirjoitustavan mukaisesti perukirjoja laaditaan yleensä verotoimistolle lähetettävän kappaleen lisäksi yhtä monta alkuperäistä kappaletta kuin pesässä on osakkaita.

8.3.2 Perittävän tiedot perukirjassa

Perukirjaan tulee merkitä vainajan henkilötiedot yksilöitynä niin, että esillä on koko nimi, henkilötunnus, kuolinaika sekä kotipaikka. Tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi perukirjaan on liitettävä myös ote väestörekisteristä tai kirkonkirjasta eli toisin sanoen virkatodistus. (Aarnio ym. 2000, 103–104.)

Vainajan viimeisimmän asuinpaikan virkatodistus ei aina ole riittävä, vaan sukuselvitykset tulee kerätä kaikista seurakunnista tai rekistereistä, joissa vainaja on ollut kirjoilla täytettyään 15 vuotta. Mikäli vainaja ei ole eläessään kuulunut kirkkoon, tulee väestörekisteristä pyytää ote tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi virkatodistuksen sijaan.

8.3.3 Omaisuuden arviointi perukirjassa

Perittävän omaisuus, sekä varat että velat, on merkittävä perukirjaan sellaisina, kuin ne olivat vainajan kuolinhetkellä. Perukirjaan merkitään myös eloonjääneen puolison varat ja velat. Vainajan sekä eloonjääneen puolison kaikki omaisuus kirjataan yhteen perukirjaan. Omaisuuden ilmoitusvelvollisuus koskee kaikenlaista omaisuutta riippumatta esimerkiksi siitä, sijaitseeko omaisuus kotimaassa vai ulkomailla. (Puronen 2008a, 39.)

Vainajalta jäänyt omaisuus on arvostettava omaisuuden käypään arvoon niin, että arvostusajankohtana on vainajan kuolinhetki. Käyvällä arvolla tarkoitetaan sitä, että omaisuus arvostetaan mahdollisimman lähelle sen myynnistä saatavaa todennäköistä todellista kauppahintaa. Omaisuuden käypä arvo määritetään aina omaisuudesta saatujen faktatietojen perusteella. Usein käypä arvo määritellään omaisuutta koskevien kauppahintatietojen perusteella. Käypä arvo voidaan määritellä myös laskelmilla, jotka perustuvat tosiasiallisiin tietoihin arvonmäärittämisen kohteena olevasta omaisuudesta. Yleisimmät menetelmät ovat tuottoarvo- ja kustannusarvolaskelmat. (Verohallinto 2013d.)

Eriyisesti tilanteissa, joissa perittävältä jäänyttä omaisuutta aiotaan myydä perinnön jaon toimittamisen jälkeen, on osakkaiden näkökulmasta tärkeää arvostaa omaisuus käypään arvoon, jotta luovutusvoittoverolta vältyttäisi. Lähisukulaisille eli ensimmäiseen veroluokkaan kuuluville perintöveron maksaminen tulee edullisemmaksi kuin luovutusvoittoveron maksaminen, joten myös siksi omaisuus kannattaa merkitä perukirjaan mahdollisimman tarkasti käyvästä arvosta (Opinet 2013e). Perukirjassa on arvostettava sekä reaalin että laskennallinen omaisuus (Aarnio & Kangas 2009, 302–303).

Omaisuuden arvostamisen tekevät perunkirjoituksen uskotut miehet. Uskotut miehet ovat velvollisia suorittamaan arvostamistehtävän noudattaen ehdotonta

huolellisuutta, vaikka heidän tekemänsä arvostus käypään hintaan ei sido verotajaa. Uskottujen miesten laatima arvostus ei ole sitova myöskään perinnönjaoissa. Arvostamistehtävässä apuna uskotut miehet voivat käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita, kuten kiinteistövälittäjiä kiinteistöjen arvioinneissa sekä Verohallinnon laatimaa valtakunnallista arvostamisohjetta (Opinet 2013e). Toimitusjaoissa pesänselvittäjä suorittaa arvostustehtävän. Perukirjassa vainajan omaisuus luetteloidaan ja arvostetaan omaisuuslajien mukaan. (Aarnio & Kangas 2009, 303.)

9 Perinnönjako

Perunkirjoituksen jälkeen vainajan omaisuus on mahdollista jakaa osakkaiden, lesken sekä testamentin saajien kesken. Tässä luvussa käsitellään perinnönjaon merkitystä sekä eri tapoja perinnön jakamiseksi lain mukaan.

9.1 Perinnönjaon merkitys

Perinnönjaossa vainajan omaisuus jaetaan perintöoikeuden, testamentin, lakiosan ja avio-oikeutta koskevien sääntöjen mukaan. Perinnönjaossa pesän osakkaiden oikeudet pesän omaisuuteen toteutetaan (Koponen 2012, 61). Perintö voidaan jakaa myös osittain eli pesän omaisuus jaetaan esimerkiksi vain tilivarojen osalta tai niin, että vain osa osakkaista saa osuutensa. (Suomen lakio 2013a.)

9.2 Kaksi tapaa jakaa perintö

Perintökaaren 23 luvun ensimmäisen pykälän mukaan pesänselvityksen jälkeen kenellä tahansa pesän osakkaista on oikeus vaatia pesän omaisuuden jakamista. Mikäli vainaja on ollut eläessään naimisissa, tulee ennen varsinaista perinnönjakoa suorittaa ositus. (Lainsäädäntö, PK 23:1.)

Perintökaareissa säädetään myös kahdesta eri vaihtoehdosta, joilla pesä voidaan jakaa. Ensisijaisesti pesän osakkaat sopivat keskenään sopimuksella pesän jakamisesta. Tätä tapaa kutsutaan sopimusjaoksi. Osakkaiden keskinäinen jako on joustavampi kuin pesänjakajan suorittama jako. Osakkaiden keskinäinen sopimus perinnönjaosta mahdollistaa kullekin pesälle ja pesän osakkaalle

sopivimmat järjestelyt. Toinen tapa jakaa perintö on oikeuden määräämän pesänjakajan suorittama toimitusjako. Pesänjakaja usein suorittaa jaon, mikäli pesä riitautuu tai jonkun osakkaan osuus pesässä on ulosmitattu. Pesän jakajan suorittama jako perustuu tasajaon periaatteeseen. (PK 23:3; Norri 2010, 419.)

Perinnönjakoa ei suoriteta, jos vainajalta on jäänyt vain yksi perillinen. Kuolleen henkilön perillinen voi sukuselvityksellä osoittaa oikeutensa perittävän omaisuuteen. Tällainen tilanne tavallisesti syntyy, kun yksilapsisen perheen molemmat puoliset ovat kuolleet tai kun lapsettoman avioparin toinen puolisoista kuolee eikä ensiksi kuollut ole tehnyt testamenttia. (Norri 2010, 419–420.)

9.3. Ositus ja omaisuuden erottelu

Osituksella tarkoitetaan menettelyä, jossa selvitetään omaisuudesta vainajan osuus ja lesken osuus. Aluksi tutkitaan, mitä kumpikin omistaa nimiperiaatteen mukaan, minkä jälkeen puolisoitten yhteinen omaisuus jaetaan. Viimeisenä suoritetaan tasinkojako, mikäli siihen on aihetta. Osituksesta tehdään aina osituskirja (Norri 2010, 421). Avio-osan suuruus siis määritellään osituksessa. Lyhyesti sanottuna osituksen tarkoituksena on jakaa kummallekin puolisolle kuuluva omaisuus avio-oikeuden alaisesta omaisuudesta. (Aarnio & Kangas 2009, 1035.)

On myös tilanteita, joissa lesken ja vainajan omaisuutta on määrätty avio-oikeuden ulkopuolelle. Tällainen tilanne syntyy esimerkiksi silloin, kun puoliset ovat tehneet avioehtosopimuksen, jossa osa omaisuudesta tai koko omaisuus on jätetty avio-oikeuden ulkopuolelle tai lahjanantaja on lahjakirjassa määrännyt lahjan olevan avio-oikeuden ulkopuolista omaisuutta. Testamentintekijälläkin on oikeus testamentissa määrätä jättämänsä omaisuus avio-oikeuden ulkopuolelle, jolloin omaisuuden saajan puolisollla ei ole oikeutta siirtyvään omaisuuteen. Tapauksissa, joissa osa omaisuudesta jää avio-oikeuden ulkopuolelle, joudutaan tekemään sekä ositus että omaisuuden erittely. (Koponen 2012, 63.)

Omaisuuden erottelussa on kyse siitä, että puolisoille erikseen avio-oikeuden ulkopuoliseksi määrätty omaisuus erotellaan. Omaisuuden erottelu tehdään silloin, kun puolisoilla ei ole avio-oikeutta toistensa omaisuuteen. Henkilö saa siis pitää tällaisen omaisuuden itsellään. (Aarnio & Kangas 2009, 831.)

Aina ei ole selvää, kummalle puolisoista omaisuus kuuluu, sillä usein avioparilla on avioliiton aikana yhteisesti hankittua tai saatua omaisuutta. Esimerkiksi avioliiton aikana hankittu tai lahjaksi saatu asuinirtaimisto ja talouskalusto yleensä katsotaan puolisoitten yhteiseksi omaisuudeksi riippumatta siitä, kumman rahoilla ne on hankittu tai keneltä ne on saatu. Yhteisomistus pätee myös silloin, kun ei tiedetä kumpi puolisoista omistaa tietyn irtaimen esineen. (Norri 2010, 421.)

9.3.1 Yhteisen omaisuuden jakaminen

Puolisot usein omistavat yhdessä esimerkiksi asunto-osakkeen, kesämökin tai metsäpalstan. Yhteisen omaisuuden jakaminen voidaan suorittaa joko pöytäjakona tai reaalisenä jakona. On tärkeää muistaa, että puolet yhteisestä omaisuudesta kuuluu leskelle ja puolet vainajalle eli hänen perillisilleen. (Norri 2010, 422.)

Pöytäjaolla tarkoitetaan omaisuuden jakamista murto-osiin niin, että esimerkiksi puolet kesämökkikiinteistöstä tulee perillisille ja puolet leskelle. Molemmat tahot voivat hankkia omistukselleen rekisteröinnin eli lainhuudon maanmittaustoimistosta. (Norri 2010, 422.)

Reaalinen jako voidaan suorittaa esimerkiksi niin, että jaettavissa oleva omaisuus, kuten metsäpalsta voidaan lohkoa tai halkoa erillisiksi palstoiksi. Tämä jakotapa on usein ensisijainen jakotapa, elleivät perilliset sovi toisin.

Yhteinen omaisuus voidaan jakaa myös niin, että leski saa yhden omaisuusesineen ja perilliset toisen eli leski saa esimerkiksi asunto-osakkeet ja perilliset kesämökin. Näin leski siis luopuu puolikkaasta osuudestaan kesämökkiin saaden vastineeksi vainajalle kuuluneen puolikkaan osuuden asunto-osakkeesta. Mikäli hintaeroa syntyy, se useimmiten tasoitetaan rahalla. (Norri 2010, 422–423.)

Joskus jaettavaksi vaaditun omaisuuden reaalinen jakaminen osiin on mahdollonta. Tällöin jaettava omaisuus, kuten kesämökki tulee myydä ja siitä saadut varat jakaa. Asunto-osaketta, omakotitaloa tai muuta kiinteistöä, joka on ollut puolisoitten yhteisenä asuntona, ei kuitenkaan voida myydä ilman lesken suos-

tumusta, sillä leskellä on aina oikeus pitää puolisoiden yhteinen koti hallinnassaan, myös kuolinpesään kuuluva vainajan osa. Oikeus yhteisen kodin hallintaan tulee suoraan perintökaaresta tai testamentin nojalla. (Norri 2010, 423.)

9.3.2 Tasinko

Tasingon jakamisessa on kyse avio-oikeuden toteuttamisesta. Avio-oikeus taas tarkoittaa sitä, että puolisoilla on oikeus toistensa omaisuuteen ilman, että he vastaavat toistensa veloista. Avio-oikeus käytännössä toteutuu avioerossa tai puolison kuollessa. Avio-oikeus ja tasinko voivat toteutua perinnönjaossa siten, että varakkaamman puolison omaisuudesta osa siirtyy vähemmän omistavalle puolisolle niin, että omaisuus menee puolisoiden tai tässä tapauksessa puolison perillisten kesken tasan. (Norri 2010, 423.)

Tasinkoa ei kuitenkaan aina tarvitse maksaa, sillä jos ositus tehdään toisen kuoleman johdosta, ei lesken tarvitse antaa perillisille tasinkoa, vaikka hänen omaisuutensa olisi suurempi kuin ensiksi kuolleen puolison. Leski voi siis kieltäytyä tasingon maksamisesta Avioliittolaissa määrätyn tasinkoprivilegin nojalla. (Aarnio & Kangas 2009, 975). Tasinkoa ei luonnollisesti tule maksettavaksi myöskään silloin, kun avio-oikeus on molemminpuolisesti kumottu avioehtosopimuksella. (Norri 2010, 424.)

Leskellä on mahdollisuus esittää vaatimus tasingosta, mikäli vainajan omaisuus on ollut suurempi kuin leskeksi jääneen. Lesken saadessa tasinkoa vainajan omaisuudesta tapahtuu saanto. Tasingon saa vain, jos sitä vaatii eli tasinkojaako ei tapahdu ellei leski sitä nimenomaan vaadi. Puolison kuolema ei siis aiheuta suoraan tasingon saantia vaan mahdollisuutta vaatia sitä. (Norri 2010, 424.)

9.4 Perinnönjaon moittiminen ja lainvoimaisuus

Pesän osakkaat hyväksyvät perinnönjaon allekirjoittamalla sopimusasiakirjan. Usein jakokirjaan merkitään myös se, että osakas hyväksyessään jaon luopuu oikeudestaan moittia perinnönjakoa. Mikäli perinnönjaon suorittaa ulkopuolinen pesänjakaja, vain hän allekirjoittaa jakokirjan. Jakokirjaan tulee merkintä osak-

kaiden hyväksynnästä ja moiteoikeuden loppumisesta, mikäli kaikki hyväksyvät jaon eivätkä aio moittia sitä. (Koponen 2012, 64.)

Jos joku pesän osakkaista ei hyväksy jakoa, alkaa kulua kuuden kuukauden moiteaika. Kullakin pesän osakkaalla on oikeus vaatia jakoa kumottavaksi tai oikaistavaksi. Mikäli kuuden kuukauden moiteajassa kukaan osakkaista ei nosta oikeudenkäyntikannetta, jako tulee lainvoimaiseksi. (Lainsäädäntö, PK 23:10.)

10 Kuolinpesän verotus

Kuolinpesä maksaa verotettavista ansiotuloistaan progressiivisen asteikon perusteella veroa valtiolle. Kuolinpesän ansiotuloja ovat esimerkiksi kuolinvuonna saatu eläke ja palkkatulot. Ansiotuloista kuolinpesä maksaa myös kirkollisveroa sekä kunnallisveron. Verotettavista pääomatuloista vero on 30 %:n suuruinen, mikäli pääomatulot ovat enintään 50 000 euroa vuodessa. Ylimenevältä osalta veroprosentti on 32. Kuolinpesän pääomatuloja ovat esimerkiksi vuokratulot ja omaisuuden myynnistä saadut voitot. (Koponen 2012, 92.)

Kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena kuolinvuotta seuraavina vuosina kuolinpesän tuloista ja varoista. Kuolinpesän tulot ja varat eivät siis kohdistu osakkaiden tuloina ja varoina verotettavaksi eli käytännössä kuolinpesää verotetaan samoin kuin erillistä henkilöä. (Aarnio & Kangas 2009, 443–444.)

Jakamatonta kuolinpesää verotetaan sekä vainajan että kuolinpesän tuloista kuolinvuodelta. Kuolinpesä on oikeutettu kaikkiin vähennyksiin, jotka vainaja olisi saanut eläessään verovuoden loppuun. Tuloista vähennettäviä eriä ovat esimerkiksi vainajan työmatkoista aiheutuneet kulut, asuntolainan korot sekä tulonhankkimiskulut. Edellytykset vähennysten saamiseksi sekä ansio- että pääomatuloista määräytyvät samoin kuin muillekin verovelvollisille. Kuolinpesä voi saada myös kotitalousvähennyksen henkilön kuolinvuodelta toimitettavassa verotuksessa. (Koponen 2012, 94.)

Perinnönjaon jälkeisistä tuloista ei veroteta kuolinpesää, mikäli pesä on ehditty jakaa vainajan kuolinvuonna. Jaon jälkeisistä tuloista verotus kohdistuu osakkaaseen tai osakkaisiin, joille tulot ovat kertyneet ja omaisuus siirtynyt. Kuolin-

pesää kuitenkin verotetaan jakoon asti syntyneistä tuloista. (Koponen 2012, 94–96.)

Kuolinpesä lakkaa olemasta, kun se on jaettu kokonaisuudessaan. Kuolinpesää jaettaessa kuolinpesän tuloiksi luetaan jakohetkeen saakka saadut tulot. Tästä eteenpäin tulot ovat sen osakkaan tuloja, joka on saanut tulon tai sitä kerryttävän omaisuuden jaossa. Jos pesä on jaettu ennen kuluvan kalenterivuoden päättymistä, ei kuolinpesän varallisuuteen enää ilmoiteta jaettua omaisuutta, vaan se omaisuus tulee ilmoittaa saajan veroilmoituksessa. (Koponen 2012, 99.)

11 Perintöverotus

Perintövero on progressiivinen vero eli mitä suurempi perinnön arvo on, sitä enemmän perinnön saaja joutuu maksamaan perintöveroa. Sekä perintönä että testamentilla saadusta omaisuudesta on tietyin poikkeuksin maksettava perintöveroa.

11.1 Perukirjan merkitys perintöverotuksessa

Vainajan jälkeen tehty perukirja toimii verokirjana, joka tulee toimittaa kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta vainajan kotikunnan verotoimistoon perintöveron toimittamista varten. Nykyisin perukirjan voi jättää mihin tahansa Verohallinnon toimipaikkaan, josta se siirretään määräajan puitteissa paikkakunnalle, jossa verotus toimitetaan. Perukirjan liitteeksi tulee laittaa jäljennös jakokirjasta, mikäli perinnönjako on jo tällöin suoritettu. Perukirjan liitteeksi riittävät siis kopiot asiakirjoista, sillä verotoimisto ei palauta perukirjaa tai sen liitteitä osakkaille verotuksen toimittamisen jälkeen. (Puronen 2008a, 37.)

Perukirja tulee toimittaa säädetyn määräajan sisällä, sillä perintöveroa voidaan korottaa enintään 20 prosenttia perukirjan myöhästyessä. Vero voidaan korottaa jopa kaksinkertaiseksi, jos perukirjaan merkityt asiatiedot on merkitty väärin veronkiertotarkoituksessa. (Norri 2010, 385.)

Perintövero kohdistuu perillisen saamaan osuuteen vainajan omaisuudesta. Tämän takia perintöverollinen on kuolinpesän osakas, ei itse kuolinpesä. (Aarnio ym. 2000, 167.)

11.2 Pesän osakkaiden verovastuu ja perintöveron määräytyminen

Vainajan veronmaksusta vastaa kuolinpesä sille kuuluvilla varoilla. Jos kuolinpesä on jaettu, vastaa pesän osakas omaa osuutta vastaavalla osuudella vainajan verosta (Aarnio, Kangas, Puronen, Räbinä 2011, 299). Vero tulee maksaa yhteisvastuullisesti pesän osakkaiden kesken, eli jos käy niin, että joku pesän osakkaista on ehtinyt käyttää perintönsä eikä siksi kykene veronmaksuun, tulee muiden osakkaiden maksaa vero hänen puolestaan. (Veronmaksajat.fi 2012.)

Perintövero määräytyy pääsääntöisesti perukirjan mukaan, joka on pesän omaisuudesta annettu veroilmoitus. Jos perinnönjako on suoritettu, se huomioidaan automaattisesti verotusta tehtäessä. Mikäli vainajan omaisuutta ei ole vielä perinnönjaossa jaettu, verotoimisto tekee laskennallisen perinnönjaon, joka huomioidaan perintöverotuksessa. (Koponen 2012, 83.)

Laskennallinen perinnönjako verotusta varten tapahtuu niin, että aviopuoliso saa avio-oikeuden mukaisen osuuden pesästä ja loppuosa jaetaan perillisille. Perillisten perintövero määräytyy ja pannaan maksuun saadun laskennallisen perintöosuuden mukaan. (Koponen 2012, 83.)

Perintöveron määräytymisen pohjana käytetään myös arvioverotusta, jos perukirjaa ei ole annettu tai sitä ei voida oikaistunakaan käyttää veron määräytymisperusteena. Arvioverotusta voidaan soveltaa ainoastaan tiedossa olevien pesän osakkaiden perintöverotukseen. Mikäli perintöverotus suoritetaan arvioverotuksena, siihen liittyy aina veronkorotus. Tilanteissa, joissa perukirjaa ei ole annettu, arvioverotus tulee toimittaa kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun perintöverovelvollisuus alkaa. (Koponen 2012, 84.)

11.4 Veroluokat ja veroasteikko

Perilliset sekä testamentinsaajat jaetaan kahteen eri perintöveroluokkaan. Perintöverotuksessa veron määrä määräytyy saadun omaisuuden arvon mukaan sekä sen mukaan, mitä sukua perinnönsaaja on perinnönjättäjälle. Sukulai-

suussuhteen lisäksi adoptiosuhde sekä avioliittoon perustuva suhde ovat perintöveron suuruuteen vaikuttavia tekijöitä. Sukulaisuus- tai adoptiosuhteen tai avioliittoon perustuvan suhteen avulla määritellään se, kumpaan perintöveroluokkaan perinnönsaaja kuuluu. (Puronen 2008b, 222–223.)

Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat esimerkiksi perinnönjättäjän aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa oleva perillinen esimerkiksi lapsi tai vanhempi, perinnönjättäjän kihlattu, joka on oikeutettu perintökaaren 8 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun avustukseen. Toiseen veroluokkaan kuuluvat muut sukulaiset, kuten sisarukset, sisarusten jälkeläiset sekä perheen ja suvun ulkopuoliset henkilöt. (Koponen 2012, 84; Verohallinto 2013a.)

Sukulaisuus- tai adoptiosuhteen tai avioliittoon perustuvan suhteen käyttämistä veroluokkiin jaon perustana on perusteltu sillä, mikäli kaukainen sukulainen tai suvun ulkopuolinen henkilö saa perintöä, häneen kohdistuu odottamattoman omaisuudenlisäyksen luonne. Siksi perinnön verottaminen on ankarampaa heidän osaltaan. (Puronen 2008b, 222–223.)

Kummallekin veroluokalle on oma veroasteikkonsa. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvien verotus on kevyempää kuin toiseen veroluokkaan kuuluvien. Taulukossa yksi on esitetty ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvien henkilöiden perintöveron määrä alarajan kohdalla sekä prosentti ylimenevältä osalta perinnön arvon mukaan (Taulukko1). Taulukossa kaksi esitellään samat tiedot toiseen veroluokkaan kuuluvien osalta (Taulukko2).

Perinnön arvo	Vero alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000 - 40 000	100	7
40 000 - 60 000	1 500	10
60 000 - 200 000	3 500	13
200 000 - 1 000 000	21 700	16
1 000 000 -	149 700	19

Taulukko 1. Ensimmäinen perintöveroluokka 1.1.2013 alkaen (Verohallinto 2013b)

Perinnön arvo	Vero alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000 - 40 000	100	20
40 000 - 60 000	4 100	26
60 000 - 1 000 000	9 300	32
1 000 000 -	310 100	35

Taulukko 2. Toinen perintöveroluokka 1.1.2013 alkaen (Verohallinto 2013b)

Perintöveroon vaikuttaa siis sekä perinnön arvo että sukulaisuussuhde perinnönjättäjään. Perintövero lasketaan ensimmäisen veroluokan mukaan esimerkiksi niin, että alle 20 000 euron suuruudesta perinnöstä ei mene veroa lainkaan, kun taas perinnön arvon osuessa 20 000 euron ja 40 000 euron välille, menee perinnöstä veroa ensin vero alarajan kohdalta eli 100 euroa ja 20 000 euroa ylittävistä arvosta vielä 7 %:n suuruinen summa. Jos esimerkiksi vainajan täysi-

ikäinen lapsi perii vainajalta 30 000 euron arvosta omaisuutta, tulee rintaperilliselle veroa maksettavaksi $100 + (30\,000 - 20\,000) * 0,07 = 800$ euroa. Tämän vuoksi vainajan lapsi maksaa 30 000 euron arvoisesta perinnöstä 800 euroa perintöveroa. Laskuperiaate toimii samoin toisen perintöveroluokan kohdalla, verotus vain on hieman ankarampaa toiseen perintöveroluokkaan kuuluville. (Verohallinto 2013a.)

Vainajan puoliso sekä suoraan alenevassa polvessa oleva alle 18 vuotias perillinen, jolla oli perinnönjättäjän kuolinhetkellä läheisin oikeus periä perinnönjättäjä, ovat oikeutettuja saamaan vähennystä perintöverosta. Vainajan puoliso saa tehdä perintöverotuksessa 60 000 euron suuruisen puoliso vähennyksen eli hän maksaa perintöveroa taulukon mukaan siitä summasta, joka puolisolle jää puoliso vähennyksen jälkeen. Eli puolison saadessa perintönä esimerkiksi 130 000 euroa, vähennetään tästä summasta puoliso vähennys 60 000 euroa, $130\,000 - 60\,000 = 70\,000$ e. Ensimmäiseen perintöveroluokkaan kuuluvana puolisolle tulee perintöveroa maksettavaksi vero alarajan kohdalta $3500 + (70\,000 - 60\,000) * 0,13 = 3500 + 1300 = 4800$ euroa. (Verohallinto 2013c.)

Alle 18-vuotias perillinen saa puolestaan tehdä 40 000 euron suuruisen alaikäisyysvähennyksen ja maksaa siten perintöveroa taulukon mukaan siitä summasta, joka lapselle jää alaikäisyysvähennyksen jälkeen. Perinnön arvon jäädessä vainajan puolison kohdalla alle 80 000 euron ja alle 18 vuotiaan perillisen kohdalla alle 60 000 euron, ei heidän tarvitse maksaa saamastaan perinnöstä perintöveroa. (Verohallinto 2013c.)

11.5 Veronmaksun lykkääminen ja verovapautus

Perintöveron maksamista voidaan hakemuksesta lykätä esimerkiksi verovelvollisen tilapäisten maksuvaikeuksien vuoksi. Veronmaksun lykkäämisen perusteeksi hyväksytään sairaudesta, työttömyydestä, opiskelusta, elatusvelvollisuudesta tai muusta erityisestä syystä johtuvaa tilapäistä maksukyvyntalantumista. Usein lykättävälle verolle määrätään korko. (Aarnio ym. 2011, 277.)

Perintö- ja lahjaverolain 5 luvun 53 pykälän mukaan verohallinto voi hakemuksesta myöntää verovapautuksen joko osittain tai kokonaan. Vapautuksen voi saada, mikäli verovelvollisen veronmaksukyky on alentunut sairauden, työttö-

myyden tai muun erityisen syyn vuoksi. Vapautusta myönnettäessä otetaan huomioon verovelvollisen sekä hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus. Vapautuksen voi myös saada, jos veron periminen vaarantaa esimerkiksi yritystoiminnan jatkumisen tai jos veron periminen on muusta painavasta syystä kohtuutonta. (Lainsäädäntö, Perintö- ja lahjaverolaki 5:53.)

12 Kuolinpesän pankkiasioiden hoitaminen

12.1 Kuolinpesän pankkiasioiden hoitaminen prosessina

Läheisen ihmisen menetys on omaisille raskasta ja surua tuottavaa aikaa. Käytännön asioista huolehtiminen vaatii omaisilta melko paljon järjestelyjä sekä aikaa. Omaisilla on esimerkiksi järjestettävänään hautajaiset ja sen lisäksi on huolehdittava kuolinpesän pankki- ja raha-asioista kuten laskujen maksamisesta, perunkirjoituksen toimittamisesta sekä mahdollisesta perinnönjaosta. Kuolinpesän pankkiasioiden käytännönjärjestelyissä omaisten kannattaakin kääntyä vainajan tilipankin puoleen.

Kuolinpesän pankkiasioiden hoitaminen alkaa siitä, että pankki saa tiedon asiakkaan kuolemasta. Heti kuolintiedon saavuttua asiakkaan perustiedot päivitetään kuolinpesäksi ja ryhdytään toimenpiteisiin kuolinpesän pankki- ja raha-asioiden järjestelemiseksi. Asiakkaalle pyritään selvittämään kuolinpesän osakkaan vastuut sekä oikeudet vainajan asioiden hoitamiseksi. Asiakasta myös opastetaan toimimaan oikein hänelle mahdollisesti uudessa ja ennalta-arvaamattomassa tilanteessa. Jokaiselle kuolinpesän pankkiasioita hoitavalle annetaan mukaan Osuuspankin opas kuolinpesän osakkaille, josta asiakas saa lisätietoa ja ohjeita asioiden etenemiseksi.

12.2 Asiakastiedot ja tieto asiakkaan kuolemasta

Pankki saa ensisijaisesti tiedon asiakkaan kuolemasta kuolinpesän osakkaan kautta tämän ollessa yhteydessä pankkiin. Lähiomaisen ilmoittaessa pankille henkilön kuolemasta tulee pankin pyytää omaisia toimittamaan pankille kuolintai virkatodistus, josta käy ilmi vainajan henkilöllisyys sekä kuolintieto.

Virallista tietä asiakkaan kuolemasta tulee pankille Väestötietorekisterikeskuksesta. Usein Väestörekisterikeskuksen kautta tuleva tieto asiakkaan kuolemasta tulee vasta sen jälkeen, kun toimet vainajan pankki- ja raha-asoiden järjestelemiseksi on jo aloitettu, siksi on tärkeää, että omaiset ovat mahdollisimman pian kuolintapauksen jälkeen yhteydessä pankkiin. Mikäli vainajan kuolinpesän osakkaat eivät itse ota yhteyttä pankkiin kuoleman tapauksen vuoksi, pankki lähettää asianomaisille yhteydenottopyynnön. (Finanssialan keskusliitto 2009.)

12.3 Toimenpiteet pankissa asiakkaan kuoleman jälkeen

Kun tieto asiakkaan kuolemasta on saapunut pankille, asiakkaan perustiedot päivitetään niin, että tiedoissa on näkyvillä asiakkaan kuolinpäivä. Perustietojen muuttamisen jälkeen asiakkaan mahdollinen luotto suljetaan, ettei kuolinpesälle pääse syntymään uutta velkaa. Kun henkilön kuolee, myös hänen tileihinsä liitetyt käyttöoikeudet poistetaan samoin kuin tiliin liitetyt tilinkäyttövälineet, kuten pankkikortit tai pankkikirjat. (Opinet 2013d.)

Asiakkaan kuoleman jälkeen hänen käytössään ollut verkkopalvelu suljetaan ja verkkotiliotteet muutetaan paperisiksi väärinkäytösten estämiseksi. Suljettaessa verkkopalvelu asiakkaan e-laskupalvelu päättyy, jolloin laskut alkavat tulla kuolinpesälle paperiversioina. Mikäli vainajalla on saapuneita maksamattomia e-laskuja, laskut tulostetaan pankissa ja lähetetään vainajan viimeisimpään koti-osoitteeseen. (Opinet2013d.)

Pesän hoitamiseen liittyvät maksut voidaan jättää voimaan suoraveloituksina tai maksupalvelu toimeksiantoina yhdenkin pesän osakkaan sitä vaatiessa. Muut kuin kuolinpesän hoitamiseen liittyvät suoraveloitukset ja -maksut sekä maksupalvelutoimeksiannot poistetaan, paitsi jos kaikki pesän osakkaat yhdessä päättävät niiden jatkamisesta. (Opinet 2013d.)

12.4 Asiakkuusilmoitus

Asiakkuusilmoitus on lista kuolleen henkilön asioinneista pankissa. Asiakkuusilmoitus toimii myös ikään kuin muistilistana pankkitoimihenkilölle, joka hoitaa vainajan asioita. Asiakkuusilmoitus täytetään usein perunkirjoitusta tai pe-

rinnönjakoa varten, jotta esimerkiksi perukirjaan saadaan riittävät tiedot vainajan asiakkuudesta. (Opinet 2013a.)

Asiakkuusilmoituksen voi tilata kuolinpesän osakas sekä pesänselvittäjä tai -jakaja. Asiakkuusilmoitusta laadittaessa on tärkeää selvittää vainajan tarkka kuolinhetki, sillä asiakkuusilmoitus laaditaan kuolinhetken tilanteesta. Asiakkaan pankkitileistä kirjataan kuolinilmoituksen antamishetken saldo ja korko sekä niistä perittävä lähdevero. (Opinet 2013a.)

Mikäli asiakkaalla on ollut pankissa asiakirjasäilytyssopimus, tulee asiakkuusilmoitukseen merkitä tieto siitä, mitä säilytyksiä asiakkaalla on. Kyseessä voi olla esimerkiksi avoinsäilytys, jolloin asiakkuusilmoitukseen merkitään, mitä säilytys sisältää. Tallelokerosäilytyksestä tulee merkintä omana erillisenä kohtanaan asiakkuusilmoitukseen. Asiakkuusilmoitukseen liitetään myös otteet mahdollisesta arvopaperisäilytyksestä sekä pöytäkirjat tallelokeron ja avoimen säilytyksen sisällöstä. Mikäli vainajalla oli eläessään ollut tallelokerosäilytys pankissa, tallelokero avataan ja sisältö kirjataan pöytäkirjaan kahden pankkitoimihenkilön sekä kuolinpesän osakkaan läsnä ollessa. (Opinet 2013a.)

Vainajan luotoista asiakkuusilmoitukseen merkitään luoton muoto eli onko luotto esimerkiksi tililuotto vai velkakirjalaina. Luottojen lisäksi asiakkuusilmoitukseen kirjataan takausvastuut, mikäli vainaja on toiminut takaajana toisen henkilön lainalle. Ilmoituksessa tulee olla tiedot siitä, kenen lainaa on taattu, lainan pääoma, korko, erääntyneet maksut sekä se, mihin summaan asti takaus on rajattu. Myös vainajan omat panttaukset sekä vierasvelkapanttaukset kirjataan asiakkuusilmoitukseen. Tiedoista tulee ilmetä, kenen lainaan panttaus on kohdennettu, lainan pääoma sekä panttivastuu. (Opinet 2013a.)

Asiakkuusilmoitukseen kirjataan myös mahdolliset toimeksiannot laskujen maksupalveluista, tilien panttauksesta, tieto siitä, jos tilillä on myös toinen omistaja vainajan lisäksi sekä tieto mahdollisesta asiakkuudesta toisessa osuuspankissa, jotta omaiset tietävät tehdä selvityspyynnön myös toiseen osuuspankkiin. (Opinet 2013a.)

12.5 Jäsenyys ja Op -bonukset

Asiakkaalla on mahdollisuus liittyä pankin omistajajäseneksi maksamalla tietynsuuruinen osuusmaksu. Jäsenyys kuitenkin päättyy automaattisesti henkilön kuollessa, siksi asiakkaan tiedoista tulee selvittää, oliko asiakas kuolinhetkellään pankin omistajajäsen. (Opinet 2013a.)

Omistajajäsenenä asiakas on voinut kerryttää säästöillään, sijoituksillaan, vakuutusmaksuillaan ja lainoillaan itselleen bonuksia. Ennen vuoden 2011 marraskuuta bonuksia maksettiin asiakkaan halutessa rahana hänen tililleen, tämän jälkeen bonuksia ei ole voinut muuttaa rahaksi, vaan niillä asiakas voi kattaa esimerkiksi pankkipalvelumaksujaan. (Opinet 2013a.)

Jos asiakas on valinnut käyttämättömien bonusten maksamisen rahana ennen kuin tämä bonusten käyttömahdollisuus poistui, tulee asiakkuusilmoituksen teon yhteydessä maksaa ne bonukset rahana kuolinpesän tilille, jotka ovat ehtineet kertyä asiakkaalle ennen kuin bonusten maksu rahana tilille päättyi. Rahana maksettavista bonuksista vähennetään verot. (ma.)

Mikäli asiakas ei ole halunnut bonuksia rahana, bonuksia ei merkitä asiakkuusilmoitukseen, sillä niitä ei lueta asiakkaan varallisuudeksi. Bonuksista voidaan kuitenkin antaa erillinen selvitys asiakkuusilmoituksen yhteydessä. Bonuksia voi käyttää kuolinpesän pankki- ja vakuutusasiointiin siihen asti, kunnes bonukset vanhenevat. Omistajajäsenyyden päättyessä bonukset ovat voimassa irtisanomisvuoden ja sitä seuraavat kaksi vuotta. (ma.)

13 Asiointi pankissa

13.1 Pankkiasiointiin tarvittavat asiakirjat

Vainajan asioiden etenemiseksi ja pankissa asiointiin helpottamiseksi pankki tarvitsee vainajan omaisilta tiettyjä asiakirjoja. Suosituksena on, että pankkiin toimitetaan valtakirja, jossa kaikki pesän osakkaat valtuuttavat yhden henkilön hoitamaan kaikki vainajan pankkiasiat, mikäli osakkaat eivät halua asioida pankissa yhdessä. Valtuutus helpottaa kuolinpesän asioiden hoitamista etenkin

niissä tapauksissa, joissa osakkaita on useita tai osakkaat asuvat kaukana toisistaan tai vainajan tilipankista. (Kuolinpesän osakkaan opas 2013, 5.)

Valtakirjan lisäksi pankki tarvitsee kopion maistraatin vahvistamasta perukirjasta, josta pankki saa tietoonsa kuolinpesän osakkaat. Jollei perukirjaa ole vahvistettu maistraatissa, tulee perukirjaan liittää sukuselvitys. Tämän lisäksi perukirjan yhteydessä tulee toimittaa kopio mahdollisesta testamentista sekä tiedoksisaanitodistukset (Kuolinpesän osakkaan opas 2013, 5). Joissakin tilanteissa perukirjan liitteeksi saatetaan tarvita myös muita liitteitä, kuten avioehtosopimus tai aiemmin kuolleen puolison perukirja (Op.fi, Pankkiasiointi kuolinpesän osakkaana 2013).

13.2 Omaisten oikeudet ja velvollisuudet kuolinpesän varallisuuteen

Tilinomistajan kuoleman jälkeen omistusoikeus tileihin ja niillä oleviin varoihin siirtyy tilinomistajan kuolinpesän osakkaille yhteisesti. Pääsääntönä on, että kaikki kuolinpesän osakkaat voivat käyttää vainajan tilejä vain yhdessä. Osakkaat voivat kuitenkin antaa yhdelle pesän osakkaalle valtuutuksen hoitaa pankki- ja raha-asioita yksin. (Opinet 2013h.)

Henkilö, joka on kuolinpesän ainoa osakas saa heti kuolinpesän omaisuuden hoitoonsa ja hallittavakseen. Tämän vuoksi valtakirjaa tai perinnönjakokirjaa ei erikseen tarvitse tehdä. Pankki kuitenkin tarvitsee asiakirjan todisteeksi siitä, että henkilö todella on kuolinpesän ainoa osakas. Tällaiseksi todistukseksi kelpaa katkeamaton sukuselvitys tai maistraatin vahvistama perukirja.

Kuolinpesän pankki- ja raha-asoiden hoitoon liittyy toimenpiteitä, joita kuka tahansa pesän osakkaista saa tehdä yksin, ilman muiden valtuutusta. Tällaisia ovat esimerkiksi kuolintapaukseen liittyvien laskujen maksaminen, saldotodistuksen hankkiminen perunkirjoitusta varten tai tallelokeron sisällön luettelointi yhdessä pankkitoimihenkilön kanssa. (Finanssialankeskusliitto 2009.)

Kaikkien kuolinpesän osakkaiden suostumusta edellyttäviä toimenpiteitä taas ovat esimerkiksi käteisen rahan nostaminen kuolinpesän tililtä, käyttöoikeuksien antaminen tietylle henkilölle, tilin lopetus tai avaus, luoton ottaminen kuolinpe-

sän nimiin tai vainajan pankkiasiointien tietojen saaminen ennen kuolinpäivää. (Finanssialan keskusliitto 2009.)

Kuolinpesän osakkaat kukin yksinään ovat oikeutettuja saamaan tietoja vainajan pankkiasioinneista kuolinpäivältä sekä sen jälkeisistä tilitapahtumista ja asioinneista. Kuolinpäivää edeltävien asiointien ja tilitapahtumien tarkastelemiseksi tarvitaan kaikkien pesänosakkaiden yhteinen suostumus tietojen luovuttamiseksi. Tuomioistuimen määräämällä pesäselvittäjällä ja testamentin toimeenpanijalla on oikeus saada tietoja kuolinpesän tileistä sekä ennen kuolinpäivää että sen jälkeisistä tapahtumista. Pankki voi kuitenkin perustellun erityisen syyn nojalla antaa tietoja vainajan kuolinpäivää edeltävistä tilitapahtumista yhdellekin kuolinpesän osakkaalle. (Opinet 2013f.)

Yhteisten tilien osalta eloonjääneellä tilinomistajalla on oikeus saada tiedot tilistä haluamaltaan ajalta, myös kuolinpäivää edeltävistä asioinneista ja tapahtumista. Yhteisen tilin kuolleen omistajan pesän osakkailla on kullakin erikseen oikeus saada tietoja yhteisen tilin tapahtumista sekä kuolinpäivältä että sen jälkeisistä tapahtumista. (Opinet 2013f.)

13.3 Lainat, takaukset ja panttaukset

Vainajalta jäänyt velka sitoo kuolinpesää, vaikka kuolema ei eräännytä velkaa heti maksettavaksi. Kuolema ei siis poista vainajan velkavastuuta. Velan maksamisesta usein sovitaan kuolinpesän osakkaiden kanssa. Pääsääntönä on, että kuolinpesä on vastuussa vainajan veloista vain vainajalta jääneellä omaisuudella. Velat maksetaan pesän varoista. Eteen voi kuitenkin tulla tilanne, jossa kuolinpesällä on enemmän velkoja kuin varoja, eivätkä osakkaat halua myydä pesän omaisuutta. Tällöin kuolinpesän osakkaiden on syytä olla yhteydessä pankkiin maksusuunnitelman laatimiseksi. Kuolinpesän velkojen maksaminen on edellytyksenä osituksen ja perinnönjaon toimittamiselle. Mikäli vainajalta jäänyt velka on opintolainaa, Kansaneläkelaitos maksaa velan pankille antamansa takauksen perusteella, eikä vaadi sitä kuolinpesältä. (Finanssialan keskusliitto 2009.)

Velallisen kuolemalla ei ole vaikutusta hänen veloilleen annettuihin takauksiin tai panttauksiin eli takaus tai panttaus pysyy voimassa henkilön kuoleman jäl-

keen. Kuolinpesän osakkailla on oikeus saada tiedot pantista tai vakuudesta, jonka toinen henkilö on antanut vainajan velasta. Vainajan veloista annettuja panttauksia tai takauksia ei merkitä perukirjaan. (Finanssialan keskusliitto 2009.)

Kuolinpesä vastaa vainajan eläessään antamasta takauksesta enintään kuolinpesän omistamien varojen määrällä, elleivät osakkaat ole jo ryhtyneet pesään. Vainajan jälkeen jääneeseen saldotodistukseen merkitään tieto vakuudesta, jos vainaja on ollut takaajana tai pantin antajana. (Finanssialan keskusliitto 2009.)

13.4 Vainajan pankkitilin käyttö ennen ja jälkeen perunkirjoituksen

Pääasiallisesti kaikki kuolinpesän osakkaat voivat käyttää kuolinpesän tilejä vain yhdessä. Pankkitilin varoja on mahdollista kuitenkin nostaa jo ennen perunkirjoitusta tietyin edellytyksin. Ennen perunkirjoitusta tililtä voidaan maksaa pesänselvitysvelat, kuten hautaamista, perunkirjoitusta sekä pesän hoitoa, hallintoa ja selvitystä koskevat velat. Varojen nostaminen tapahtuu vain laskua vastaan, jolloin pankki varmistuu siitä, että on kyse pesänselvityskuluista. Kuolinpesälle kuuluvia laskuja saa maksaa jokainen pesään kuuluva yksinkin, ilman muiden osakkaiden suostumusta. (Opinet 2013h.)

Laskujen maksaminen vainajan luotolliselta tililtä eli sopimus uudesta velasta on mahdollista vain kaikkien pesän osakkaiden suostumuksella, jolloin he kaikki ovat vastuussa uudesta velasta. Mikäli kaikkien osakkaiden suostumusta ei saada, ei laskuja voida maksaa niin, että tilin saldo menee luoton puolelle tai niin, että luottosaldoa lisätään. (Opinet 2013h.)

Perunkirjoituksen jälkeen kuolinpesän osakkaiden osakkuus ilmenee perukirjasta. Perunkirjoituksen jälkeen osakkaat voivat valtuuttaa valtakirjalla jonkun kuolinpesän osakkaista käyttämään kuolinpesän tilejä ja nostamaan sieltä varoja. Suositeltavaa kuitenkin on, että perinnönjako suoritetaan ennen varojen nostamista tililtä pesän osakkaiden oikeuksien turvaamiseksi. Kuolinpesän osakkaat voivat käyttää vainajan tilejä yhteisesti siihen saakka, kunnes kuolinpesä on jaettu. Tilivarojen jakamista varten pankki tarvitsee maistraatin vahvistaman perukirjan sekä osakasluettelon. Kuolinpesän jaosta laaditaan lainvoimainen perinnönjakokirja. (Opinet 2013h.)

Kuolinpesän tilin lopettaminen on mahdollista kaikkien pesän osakkaiden sekä tilivaroja testamentilla saaneen henkilön suostumuksella. Osakkaat voivat valtuuttaa haluamansa henkilön nostamaan varat tililtä tai he voivat asioida pankissa yhdessä. Osakkaat voivat halutessaan tehdä joko paperisen valtakirjan tai hoitaa valtuutuksen kätevästi verkkopalvelun kautta verkkovaltakirjalla. Ennen tilin lopettamista pankin on varmistuttava siitä, että kaikkien pesän osakkaiden valtuutus tilin lopettamiseen on saatu. Tilinlopettamista varten pankilla tulee myös olla vainajasta virkatodistus sekä kopio vainajan jälkeä tehdystä perukirjasta. (Opinet 2013b.)

Sellaisen pesän osalta, jossa vainaja oli leski, eikä ositusta ole tehty, myös ensiksi kuolleen puolison pesän osakkaiden suostumus tarvitaan varojen nostamiseen tililtä. Tällaisessa tilanteessa täytyy tehdä selvitys myös ensiksi kuolleen pesän osakkaista esimerkiksi tarkastamalla osakkaiden osakasasema ensiksi kuolleen perukirjasta. Tilin lopettamisessa on myös huomioitava, että kuolinpesälle jää tili, johon osuusmaksu maksetaan, mikäli vainaja oli pankin omistajajäsen. (Opinet 2013b.)

Lainvoiman saaneen perinnönjaon jälkeen perillinen, joka on saanut perinnönjaossa tilin varat ja käyttöoikeuden itselleen, voi nostaa tilin varat ja halutessaan lopettaa tilin. Mikäli perinnönjakokirjassa ei määrätä tiettyä tiliä tai sen varoja tietylle henkilölle, tarvitaan varojen nostoon ja tilin lopettamiseen kaikkien osakkaiden suostumus. (Opinet 2013b.)

13.5 Kuolinpesän uudet palvelusopimukset

Kuolinpesän nimiin on mahdollista avata uusi tili, mikäli kaikki pesän osakkaat antavat siihen suostumuksensa. Tilin voi avata kuolinpesän osakas muiden osakkaiden valtuuttamana tai osakkaat voivat asioida pankin konttorissa yhdessä. Tiliä avattaessa käytetään vainajan henkilötunnusta ja tili nimetään vainajan kuolinpesän nimellä. (Opinet 2013c.)

Kuolinpesän nimiin on myös mahdollista ottaa uutta velkaa, tämäkin kuitenkin edellyttää kaikkien kuolinpesänosakkaiden suostumusta. Vaikka velkakirja laaditaan vainajan henkilötunnukselle, velan osallisiksi merkitään myös jakamat-

toman kuolinpesän osakkaat. Kaikki osakkaat allekirjoittavat velkakirjan, ja he vastaavat velan takaisinmaksusta yhteisvastuullisesti. (Opinet 2013c.)

Toisin kuin tilin avaamisessa tai uuden velan hankkimisessa, kuolinpesän henkilötunnukselle ei saa avata uutta verkkopalvelusopimusta. Osakkaat voivat valtuuttaa jonkun pesän osakkaista hoitamaan vainajan pankkiasioita verkossa osakkaan omien verkkopalvelutunnusten kautta antamalla suostumuksen laajoihin käyttöoikeuksiin vainajan tileihin. Tällöin osakas voi omien tunnustensa alta esimerkiksi maksaa kuolinpesän laskuja tai tehdä tilisiirtoja. (Opinet 2013c.)

13.6 Perunkirjoitus ja perinnönjako pankissa

Perunkirjoitus on tilaisuus, jossa laaditaan perukirja. Ennen perunkirjoitusta vainajasta tarvitaan kuitenkin erilaisia selvityksiä, kuten sukuselvitys. Sukuselvitys on tilattava kaikista niistä seurakunnista, joissa vainaja on ollut kirjoilla täytettyään 15 vuotta. Sukuselvitys on hankittava myös ulkomailta, mikäli vainaja oli eläessään asunut muualla kuin kotimaassaan. Perukirjaa varten on myös selvitettävä vainajan omaisuus niin, että se voidaan luetteloida ja arvioida. Myös lesken varallisuus selvitetään sekä tutkitaan, oliko puolisoilla avioehtosopimusta. (Opinet 2013g.)

Perunkirjoituksen toimittamista varten kuolinpesän osakkaat voivat ottaa yhteyttä osuuspankkiin lainopillisiin palveluihin notariaatti puolelle. Pankki ja kuolinpesän osakkaat voivat sopia siitä, huolehtiiko pankki vai osakkaat itse tarvittavien selvitysten ja asiakirjojen hankkimisesta sekä perunkirjoituskutsujen lähettämisestä. Pankki huolehtii osakkaiden halutessa myös testamentin tiedoksiannosta ja perukirjan toimittamisesta verotoimistoon määräajan kuluessa perunkirjoituksen jälkeen. Lainopillisten palveluiden käytöstä koituvat palvelumaksut voi maksaa op-bonuksilla. (Opinet 2013g.)

Perunkirjoitus ja perinnönjako ovat yleensä toisistaan erillisiä tilaisuuksia. Pankissa toimitettavat perinnönjaot ovat ainoastaan sopimusjakoja, jossa perinnönjaosta on sovittu riidattomasti ja yksimielisesti. Sopimusjaossa kuolinpesän osakkaat voivat sopia perinnön jakautumisesta myös toisin kuin perintökaaresa määrätään. Siitä johtuen perintökaaren säännökset eivät rajoita osakkaiden keskinäistä vapautta sopia perinnöstä.

Perintöjärjestys, perintöosuuksia koskevat määräykset tai testamentti eivät sido kuolinpesän osakkaita toimimaan tietyllä tavalla, jos kaikki osakkaat ovat yksimielisiä siitä, että perintöjärjestyksestä tai testamentista halutaan poiketa. Tällaisista poikkeamista saattaa kuitenkin aiheutua erilaisia veroseuraamuksia, jotka osakkaiden kannattaa huomioida. (Opuslex 2012.)

14 Yhteenveto ja pohdinta

Kuolinpesän pankki- ja raha-asioiden hoitoon liittyy paljon käytännön järjestelyjä sekä juridisia kysymyksiä, joiden selvittäminen ja hoitaminen vievät usein paljon aikaa. Usein vainajan omaiset ovat uudessa tilanteessa, jolloin ulkopuolisen tahon apu ja neuvot ovat tarpeen, jotta asiat alkavat edetä sujuvasti ja johdonmukaisesti.

Tässä opinnäytetyössä on tutkittu kuolinpesän pankkiasioiden ja varallisuuden hoitamiseen liittyviä lakiasioita alkaen kuolinpesän muodostumisesta päättyen perunkirjoitukseen, perinnönjakoon ja perintöverotukseen. Juridisten kysymysten lisäksi työssä on perehdytty siihen, mitä pankissa tapahtuu asiakkaan kuoleman jälkeen. Työssä on tuotu esille myös kuolinpesän osakkaiden vastuita ja velvollisuuksia sekä kuolinpesän hallinnointiin sekä pankkiasioiden hoitamiseen liittyviä asioita.

Tutkimusongelmaa lähestyttiin aluksi perehtymällä aiheeseen liittyvään lähdemateriaaliin kuten, kirjoihin sekä Internet -artikkeleihin. Aiheeseen liittyvää lähdemateriaalia oli saatavilla melko suppeasti, etenkin kirjoja, sillä osa teoksista oli useita vuosia vanhoja, joten niiden käyttäminen ajantasaisen tiedon lähteenä oli epävarmaa. Teokset, jotka soveltuivat lähteiksi, olivat kuitenkin aihealueiltaan kattavia ja helposti ymmärrettäviä. Empiriaosan lähdemateriaali on suurimmaksi osaksi kerätty Osuuspankin sisäisestä tietokannasta, sillä aiheesta ei ole olemassa esimerkiksi kirjastosta lainattavissa olevaa teosta.

Opinnäytetyön tuloksena syntynyt pankkitoimihenkilön muistilista kuolinpesän pankkiasioiden hoitamiseksi on tarkoitettu pankin sisäiseen käyttöön haasteellisten tilanteiden tueksi. Liitteen lisäksi opinnäytetyön pohjalta on koottu ohjekansio, josta löytyy hakupolut sekä tulostetut versiot pankin sisäisistä ohjetie-

dostoista. Liitteen ja kansion tarkoituksena on, että toimihenkilö löytää nopeasti ja helposti etsimänsä tiedon asian eteenpäin viemiseksi. Liite sekä ohjekansio toimivat myös muistin tukena, jotta kaikki olennaiset asiat käydään asiakkaan kanssa läpi selvitettäessä vainajan pankkiasioita.

Opinnäytetyöprosessi vaatii kirjoitustyön lisäksi paljon taustatutkimusta ja asioiden selvittämistä, mikä vie suurimman osan opinnäytetyön tekoon kuluva ajasta. Kuolinpesän juridisiin kysymyksiin sekä pankin toimintatapoihin tutustuminen ja niiden selvittäminen on kuitenkin ollut mielenkiintoista sekä sopivan haasteellista. Palkitsevinta opinnäytetyöprosessissa on ollut se, että lopputulos näkyy myös konkreettisesti ja sitä on mahdollista hyödyntää toimeksiantajan toimipisteessä. Kuolinpesä käsitteenä on laaja ja kuolinpesän selvittämiseen liittyy enemmän ja laajemmin asioita kuin se, mihin tämän opinnäytetyön aiheen rajaus ulottuu. Tutkimusta voisi laajentaa ja jatkaa tulevaisuudessa tarkemmin esimerkiksi kuolinpesän ja perinnön verotuksen erikoistapauksiin tai laajemmin esimerkiksi ylivelkaisen pesän selvittämiseen.

Taulukot

Taulukko 1. Ensimmäinen perintöveroluokka 1.1.2013 alkaen, s. 27

Taulukko 2. Toinen perintöveroluokka 1.1.2013 alkaen, s. 27

Lähteet

- Aarnio, A. & Kangas, U. 2009. Suomen jäämistöoikeus 1. Perintöoikeus. 5., uudistettu painos. Helsinki:Talentum.
- Aarnio, A., Kangas, U. & Puronen, P. 2000. Perunkirjoitus opas.6., uudistettu painos. Helsinki:Lakimiesliiton kustannus.
- Aarnio, A., Kangas, U., Puronen, P. & Rabinä, T. 2011. Perunkirjoitus ja perinnön veroseuraamukset. Helsinki: Talentum
- Finanssialan Keskusliitto 2009.
Muistio kuolinpesän pankkiasioista pankin sisäiseen käyttöön.
<http://opinet.op.fi/media/liitteet?cid=121151836>. Luettu 11.5.2013.
- Koponen, J. 2012. Kuolinpesän osakkaan opas. 10., uudistettu painos. Helsinki: Verotieto Oy.
- Kuolinpesän osakkaan opas. 2013. Osuuspankki.
<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151610015&srcpl=3>.
Luettu 13.3.2013.
- Lainsäädäntö. Perintökaari.
Perintökaari 7 Luku 1§ ja 2§.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perinn%C3%B6njako#L7](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search[type]=pika&search[pika]=perinn%C3%B6njako#L7). Luettu 5.7.2013
- Lainsäädäntö. Perintökaari.
Perintökaari 20 Luku 1§. (18.12.1995/1562)
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perinn%C3%B6njako#L23](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search[type]=pika&search[pika]=perinn%C3%B6njako#L23). Luettu 7.7.2013
- Lainsäädäntö. Perintökaari.
Perintökaari 21 luku 1§. (15.6.2007/710)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040#L21>. Luettu 7.7.2013.
- Lainsäädäntö. Perintökaari.
Perintökaari 21 luku 2§. (20.8.2004/783)
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perinn%C3%B6njako#L23](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search[type]=pika&search[pika]=perinn%C3%B6njako#L23). Luettu 7.7.2013
- Lainsäädäntö. Perintökaari.
Perintökaari 23 luku 1§.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perinn%C3%B6njako#L23P1](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search[type]=pika&search[pika]=perinn%C3%B6njako#L23P1). Luettu 15.7.2013
- Lainsäädäntö. Perintökaari.
Perintökaari 23 luku 3§. (13.10.1995/1153)
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perinn%C3%B6njako#L23P1](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search[type]=pika&search[pika]=perinn%C3%B6njako#L23P1). Luettu 15.7.2013

Lainsäädäntö. Perintökaari.
Perintökaari 23 luku 10§.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perinn%C3%B6njako#L23P1](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search[type]=pika&search[pika]=perinn%C3%B6njako#L23P1). Luettu 15.7.2013

Lainsäädäntö. Perintö- ja lahjaverolaki.
Perintö- ja lahjaverolaki 5 luku 53§ (29.4.1994/318)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378#L5>. Luettu 7.7.2013.

Laki24.fi. 2012. Erityistestamentti
<http://www.laki24.fi/pepe-testamentti-erityistestamenttilegaatti.html>.
Luettu 31.1.2013.

Norri, M. 2010. Perintö ja testamentti. Käytännön käsikirja. 6., uudistettu-painos. Helsinki: Talentum.

Op.fi. Pankkiasiointi kuolinpesän osakkaana.
<https://www.op.fi/op/henkiloasiakkaat/tilit-ja-maksut/pankkiasiointi-kuolinpesan-osakkaana?cid=151609959&srcpl=3>. Luettu 19.5.2013.

Opinet 2013a. Osuuspankin Intranet.
Asiakkuusilmoituksen täyttöohjeet. Luettu 15.5.2013.

Opinet 2013b. Osuuspankin Intranet. Kuolinpesän tilin lopettaminen.
http://opinet.op.fi/ohje/ohje_sisallys.jsp?ohjeid=120056783&nextid=
Luettu 17.6.2013.

Opinet 2013c. Osuuspankin Intranet. Kuolinpesän uudet sopimukset.
http://opinet.op.fi/ohje/ohje_sisallys.jsp?ohjeid=120056919&nextid=
Luettu 26.6.2013.

Opinet 2013d. Osuuspankin Intranet. Toimenpiteet pankissa asiakkaan kuoltua.
http://opinet.op.fi/ohje/ohje_sisallys.jsp?ohjeid=120056986&nextid=
Luettu 19.5.2013.

Opinet 2013e. Osuuspankin Intranet. Omaisuuden arvostaminen perintö- ja lahjaverotuksessa.
[http://opinet.op.fi/ohje/ohje_sisallys.jsp?ohjeid=12005236 & nextid=](http://opinet.op.fi/ohje/ohje_sisallys.jsp?ohjeid=12005236&nextid=)
Luettu 1.8.2013

Opinet 2013f. Osuuspankin Intranet. Pankkisalaisuus.
http://opinet.op.fi/ohje/ohje_sisallys.jsp?ohjeid:12005697&nextid=
Luettu 4.6.2013.

Opinet 2013g. Osuuspankin Intranet. Perunkirjoitus.
<http://opinet.op.fi/media/liitteet?cid=120502988>. Luettu 30.5.2013.

Opinet 2013h. Osuuspankin Intranet. Vainajan pankkitilin käyttö.
http://opinet.op.fi/ohje/ohje_sisallys.jsp?ohjeid=120056964nextid=.
Luettu 11.5.2013.

Opuslex. Perinnönjako
<http://opuslex.fi/perinnonjako/>. Luettu 26.6.2013.

Puronen, P. 2008a. Näin teen perukirjan itse. 4., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Puronen, P. 2008b. Perintö- ja lahjaverotus. 9., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Suomen lakiopas 2013a. Lakitietoa. Perinnönjako
<http://www.lakiopas.com/lakitietoa/perinnonjako/>. Luettu 3.2.2013.

Suomen lakiopas 2013b. Perimysjärjestys.
<http://www.lakiopas.com/lakitietoa/perimysjarjestys/>. Luettu 15.1.2013.

Tyynelä, A. 2011. Perhe- ja perintöoikeus. Luentomuistiinpanot. Saimaan ammattikorkeakoulu. Liiketalous.

Testamentti. Testamentin laatiminen
<http://www.testamentti.fi/testamentin-laatiminen.html>. Luettu 20.1.2013.

Verohallinto 2013a. Perintöveron määrä.
http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinnon_saaminen/Perintoveron_maara%289820%29.
Luettu 10.2.2013.

Verohallinto 2013b. Perintöveron verotaulukko.
http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinto/Perintoveron_verotaulukko%289820%29.
Luettu 29.6.2013.

Verohallinto 2013c. Puolisovähennys ja alaikäisyysvähennys.
http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinto/Perintoveron_verotaulukko%289820%29.
Luettu 29.6.2013.

Verohallinto 2013d. Varojen arvostamista perintö- ja lahjaverotuksessa koskevan Verohallinnon ohjeen päivittäminen 4.12.2012.
http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Varojen_arvostamista_perinto_ja_lahjaver%2825485%29. Luettu 1.8.2013

Veronmaksajat.fi. 2012. Verovinkki.
<http://www.veronmaksajat.fi/fi-FI/omatveroasiat/v/verovinkit/kuolinpesan-verovastuu-koskee-kaikkia-osakkaita>. Luettu 13.3.2013.